

dr. Melegh Gábor
elnök részére

Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara

[...]

Tisztelt Elnök Úr!

Egy igazságügyi írásszakértő tevékenységével kapcsolatos panaszbeadvány érkezett hozzám, mivel a [...] Kft. (továbbiakban: Kft.) az egyik telepén dolgozókat írásminta adására kérte annak megállapítása érdekében, hogy ki írta a Kft-nek szóló névtelen levelet. Az írásokat az írásszakértő megvizsgálta és szakvéleményt készített azokról, melyben megállapította, hogy a levél nem a telep dolgozóitól származik. Engedje meg, hogy állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztassam, mivel megállapításaim iránymutatásul szolgálhatnak az igazságügyi szakértői tevékenység végzésében:

Az igazságügyi szakértői tevékenység főbb szabályait a 2/1988. (V. 19.) IM rendelet, az 53/1993. (IV. 2.) Korm. rendelet, az 1995. évi CXIV. törvény tartalmazza. Amennyiben a szakvélemény készítése személyes adatok kezelésével jár együtt, figyelembe kell venni a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) előírásait is. Az Avtv. 2. § 1. pontja alapján személyes adat bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, ennek megfelelően személyes adatnak minősül a munkavállaló írásmintája és az abból levont következtetések is. Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége (Avtv. 2. § 9. pont).

Igazságügyi szakértő hatóság kirendelése vagy megbízás alapján készít szakvéleményt. A különféle eljárásokban szakértő igénybe vételét, kirendelését törvényi előírások (pl. Be., Pp.) teszik lehetővé, melyek egyúttal adatkezelésre való felhatalmazást is jelentenek. Megbízás alapján végzett szakértői tevékenység esetén azonban az adatkezelés jogalapját az érintett(ek) hozzájárulása jelenti. Adatvédelmi kérdések a megbízási jogviszonyban leggyakrabban a grafológiai, írásszakértői vizsgálat során merülnek fel, mivel ezek a vizsgálatok személyes adatok kezelését is jelentik. A hozzájárulással mint jogalappal szembeni követelmény, hogy az önkéntes, határozott legyen és megfelelő tájékoztatáson alapuljon [Avtv. 2. § (6)]. A tájékoztatás során meg kell jelölni az adatkezelés célját, az adatkezelésre és adatfeldolgozásra jogosultat, és közölni kell, hogy kik ismerhetik meg az adatokat [Avtv. 6. § (2)], tehát az érintettnek pontosan tudnia kell, hogy mi az adatainak a sorsa. Az Alkotmánybíróság szerint az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát.

Az adatalany a megfelelő tájékoztatás alapján szabadon mérlegelheti és eldöntheti, hogy az adatkezelő által kért vizsgálaton részt vesz-e. A hozzájárulás önkéntessége azonban kétségbe vonható akkor, ha az adatkezeléshez való hozzájárulás megtagadása hátrányos következményekkel járhat az érintettre vonatkozóan. Ez megállapítható volt a Kft. által kért írásminta-vizsgálat esetében is, mivel a munkavállalók joggal tarthattak a rágalmozással való meggyanúsítástól, munkahelyük elvesztésétől. Kifogásolható az írásminták harmadik személynek, szakértőnek való továbbítása is, mivel a munkavállalók nem kaptak erről tájékoztatást, és nem adták kifejezett hozzájárulásukat a szakértői vizsgálatához, a szakvélemény munkáltatónak való megküldéséhez. Tehát az írásminták vizsgálata, azokból következtetések megállapítása, szakvélemény készítése és a munkáltatónak való átadása jogalap nélkül történt.

Az Avtv. 6. §-a alapján az érintettet egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről. Ennek megfelelően az írásmintáról készült szakvéleményt annak is át kell adni, akinek az írását elemezték.

A munkáltatónak figyelembe kell venni az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség elvét is, mely szerint: *„Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felleie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”*

Nincs olyan adatkezelési cél illetve ezt megalapozó jog vagy kötelezettség, amely egy munkáltatót feljogosít arra, hogy munkavállalói írásmintáját és az arról adott szakvéleményt megismerje, felhasználja, nyilvántartsa (kivéve meghatározott esetekben az alkalmassági vizsgálatokat). Az Alkotmány 64. §-a mindenkinek biztosítja azt a jogot, hogy kérelmet vagy panaszt terjessen az illetékes állami szerv elé. Az állami vagy önkormányzati szervnek a panaszt, bejelentést - névtelen vagy ismételt bejelentést kivéve - el kell bírálania, meg kell tennie a szükséges intézkedéseket, és erről a bejelentőt értesítenie kell. A panaszt/bejelentőt nem érheti hátrány a panasz vagy a bejelentés megtétele miatt, továbbá személyes adatai védelmet élveznek, azok hozzájárulása nélkül nem továbbíthatóak és nem hozhatóak nyilvánosságra. Ez alól a szabály alól egy kivétel van: ha a bejelentő nyilvánvalóan rosszhiszeműen járt el, és ezzel bűncselekményt vagy szabálysértést követetett el; másnak kárt vagy egyéb jogsérelmet okozott, akkor adatai az eljárás lefolytatására jogosult szerv vagy személy részére átadhatóak. A közérdekű bejelentés és panasz intézésének egyéb szabályait a 2004. évi XXIX. tv. 141. §-a tartalmazza.

Mindezek alapján az Avtv. 24-26. §-a alapján felszólítottam a Kft. igazgatóját, hogy az írásmintákat és az arról adott szakvéleményeket semmisítse meg, erről tájékoztassa a munkavállalókat, és a továbbiakban állásfoglalásomnak megfelelően járjon el.

Tájékoztattam a panaszt, hogy a szakértő tevékenységének vizsgálatára etikai eljárást kezdeményezhet, továbbá az Avtv. 17. §-a alapján jogainak sérelme miatt bírósághoz fordulhat. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani.

Felhívtam az ügyben eljáró szakértő figyelmét is az adatvédelmi előírások betartásának illetve a vizsgált személyek jogai védelmének fontosságára, különösen az írásszakértői vizsgálat munkáltatók általi kezdeményezése esetén. Tapasztalatom szerint ugyanis a munkáltatók gyakran visszaélnek a munkajogi jogviszonyból fakadó erőfölényükkel, és igyekeznek minél több adatot gyűjteni munkavállalóikról, ez azonban adott esetben az emberi méltósághoz való

jogot is sértheti. Mindezek alapján szükségesnek tartom a szakkérdés eldöntésében érintett valamennyi személy jogainak hangsúlyosabb figyelembe vételét mind a megbízási szerződés megkötése, mint a szakértői tevékenység végzése során. Az igazságügyi szakértői tevékenység etikai kódexe szerint a szakértőtől elvárható, hogy jogszabályba ütköző, tisztességtelen vagy erkölcstelen célú megbízást elhárítson, a szakértői vélemény készítése során ne sértse az ügyben érdekelt egyik fél érdekeit sem, és tegye lehetővé a szakértői véleménynek az érdekelt felek ♦ tehát nem csak a megbízó ♦ általi ellenőrzését.

Kérem szíveskedjék az igazságügyi szakértők tevékenységének jogszerűségét, állásfoglalásomnak megfelelő gyakorlat kialakulását elősegíteni.

Budapest, 2005. május 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila